

Motion

1980/81: 1580

**av Hadar Cars och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson
om rätten för norska medborgare att i Sverige förvärva mark m. m.**

Bilaterala förhandlingar mellan Sverige och Norge om ett samarbete på energi- och industriområdet har förts vid skilda tillfällen under 1970-talet. Bakgrunden till förhandlingarna har varit dels ett nordiskt samarbetsavtal från den 23 mars 1962, dels de traditionellt starka förbindelserna mellan de båda länderna. Norge är i dag en av Sveriges viktigaste exportmarknader. Sverige är Norges största handelspartner.

I samband med Nordiska rådets session 1974 diskuterades möjligheterna för Sverige att importera naturgas från Norge. Dåvarande industriministern Rune Johansson framhöll att man på svenskt håll var mycket glad över formuleringen i den norska vitboken om den framtida oljepolitiken, att oljan var ett naturligt led i ett bredare nordiskt samarbete. Han poängterade vidare Sveriges intresse av att delta i diskussionerna om finansieringen av gasledningar. Den dåvarande norske industriministern, Ingvald Ulveseth, framhöll att Norge först kunde lägga fast sin politik sedan stortinget behandlat ytterligare en vitbok om energiförsörjningen.

Vid ett möte i Köpenhamn den 27 februari 1976 enades dåvarande industriministerna Bjartmar Gjerde och Rune Johansson om att utreda möjligheterna för ett närmare norskt-svenskt samarbete, i första hand inom oljeförsörjning och petrokemisk industri. I samband därmed fastställdes direktiv för en norsk-svensk kommitté för energi- och industrisamarbete. Förutom uppgifter med anknytning till oljeförsörjningen fick kommittén i uppdrag att undersöka samarbetsmöjligheter inom träförädlingsindustrin. Kommittén lade den 2 mars 1977 fram en gemensam rapport.

I rapporten anfördes bl. a. att det ankom på regeringarna i de båda länderna att lägga fast ramar för samarbetsmöjligheter, medan genomförandet av olika konkreta projekt var företagets ansvar. Bland de branscher som nämndes som tänkbara för ett samarbete fanns bil, stål och träförädling. Vid förhandlingarna hade Norge tagit upp exporten av svenskt trävirke till Norge. Man ansåg det angeläget att gränshandeln med trävaror fortsatte.

Den 22 maj 1978 slöts ett principavtal mellan AB Volvo och den norska regeringen om ombildandet av Volvo till en svensk-norsk koncern och om deltagande från Volvos sida i den fjärde koncessionsrundan. Den 8 december 1978 ersattes principavtalet av ett slutligt avtal. Som en följd av Volvoavtalet intensifierades förhandlingarna om industri- och energisamarbete mellan den svenska och den norska regeringen. Den 8 december 1978 undertecknade dåvarande statsministrarna Orvar Nordli och Ola Ullsten ett samarbetsavtal till vilket fogades bilagor om Volvoavtalet, om långsiktiga leveranser av

råolja och oljeprodukter från Norge till Sverige och om norsk-svensk handel med virke.

Den 26 januari 1979 beslöt Volvos styrelse att inställa den bolagsstämma som skulle behandla Volvoavtalet. Den norska regeringen hade då lagt fram propositioner till stortinget om avtalen med den svenska regeringen och med Volvo. I brev till statsminister Ullsten daterat den 1 februari 1979 meddelade statsminister Nordli att den norska regeringen ansåg att samarbetsavtalet mellan regeringarna fallit i och med att Volvos avtal med den norska regeringen inte genomfördes.

I februari 1979 enades statsministrarna Nordli och Ullsten om att återuppta de norsk-svenska energi- och industriöverläggningarna. Förhandlingar på olika nivåer har förts sedan dess utan att man nått konkreta resultat. Tvärtom har ännu ett stort samarbetsprojekt gått i stöpet: norska Årdal och Sundal Verks planerade övertagande av Gränges aluminiumsektion.

Några ljuspunkter finns trots allt i bilden. Integrationen och samarbetet på företagsnivå mellan norsk och svensk industri har fortsatt, oberoende av vad som diskuterats på regeringsnivå. Volvo har byggt ut sitt samarbete med norskt näringsliv. Just nu pågår löftesrika överläggningar mellan Statoil, Svenska Petroleum och Volvo Energi om gemensam distribution av norska oljeprodukter i Sverige. Men trots dessa positiva tendenser är det ingen överdrift att hävda att det norsk-svenska energi- och industrisamarbete som diskuterats under större delen av 1970-talet inte har kommit många steg på väg. Försuttna möjligheter och praktiska misslyckanden har präglat samlingsförsöken.

Orsakerna är många, bl. a. har parterna inte varit tillräckligt klara över varandras skilda förutsättningar och utgångspunkter. Den norska oljepolitiken är på ett helt annat sätt än den svenska näringspolitiken en statlig angelägenhet. Detta har gång efter annan skapat samordningsproblem. Den norska målsättningen med samarbetet har upplevts som oklar av de svenska förhandlarna; man har från Norge efterlyst konkreta förslag till industriprojekt att satsa på. Omvänt har de norska förhandlarna betraktat den svenska attityden som alltför passiv; man har väntat sig klarare initiativ.

Till de praktiska svårigheterna kommer psykologiska faktorer. Stämningar från tiden kring unionsupplösningen kan fortfarande spela in på det psykologiska planet. Rädslan för en alltför kraftig svensk dominans är utan tvivel en reell politisk faktor i Norge. Omvänt har vi svenskar haft en tendens att betrakta Norge som ett land som i flera avseenden legat efter Sverige i utvecklingen. Det historiskt ojämlika förhållandet mellan de båda länderna speglas inte minst i skillnaden mellan norska och svenska massmediers rapportering. Norsk press, radio och TV ägnar en förhållandevis mycket större uppmärksamhet åt svenska frågor än svenska massmedier ägnar åt norska angelägenheter. Den svenska allmänheten är påfallande dåligt orienterad om förhållandena i grannlandet.

Med tanke på denna historiska ojämlikhet faller det största ansvaret för en

förändring av relationerna på Sverige. Det är hos oss första steget måste tas för att markera att vi menar något reellt med samarbetsplanerna. Den svenska regeringen bör ta ett kraftfullt initiativ för att bryta de psykologiska blockeringarna och visa att vi värdesätter det speciella förhållandet mellan Norge och Sverige.

De många misslyckandena visar att samarbetet bara kan fungera på grundval av gemensamma fördelar. Vårt land har i förhållande till sin storlek ett ovanligt stort antal multinationella företag. Vad Sverige kan erbjuda som samarbetspartner med Norge är ett avancerat teknikkunnande, ett tekniskt utvecklingsarbete och kunskaper i och organisation för internationell marknadsföring.

Att få del i detta måste för Norge vara den intressanta delen i ett norsk-svenskt industrisamarbete. Men den delen följer inte automatiskt med vid en industrilokalisering. För att säkra sig om den bör man från norsk sida hellre köpa in sig i svenska företag.

Genom sin olja kommer Norge inom några år att få stora och efter hand växande finansiella resurser. Till stor del kommer pengarna från oljan att investeras i Norge. Men när alla rimliga investeringsobjekt där fått sitt kommer Norge ändå att ha pengar över. Som alternativ till hotellköp vid Champs-Élysées eller eluppvärmda motorvägar från Hammerfest till Kristianstad bör produktiva industriinvesteringar i "hemmamarknaden" Sverige stå sig väl.

Nu finns det bestämmelser i den svenska lagen som förbjuder utlänningar att äga mark och aktier m. m. i Sverige. Mitt förslag är att Sverige ändrar de reglerna — att vi ger samma rätt åt norrmän och norska företag som vi svenskar har att i Sverige äga mark och aktier, bilda handelsbolag och driva bank- och försäkringsrörelse. Norrmän skulle med andra ord undantas från de lagar som i dessa avseenden gäller för utlänningar. Motsvarande restriktioner för svenskar i Norge bör då också efter hand undanröjas. Tillsammans med frihandeln och den gemensamma arbetsmarknaden skulle då en gemensam hemmamarknad bildas av Norge och Sverige.

För Norge bör Sverige också vara en intressant marknad att sälja olja till. Helt övervägande skäl talar för att norska företag, gärna i samarbete (joint ventures) med svenska företag, själva bör marknadsföra och distribuera sin olja på den svenska marknaden. Den geografiska närheten bör här vara en fördel. Svårigheterna att köpa upp — om man inte själv vill bygga upp — ett lämpligt distributionsnät kan inte vara oöverkomliga.

Om den aktuella svenska prispolitiken på olja skulle hämma intresset, finns det anledning att man från norsk sida aktualiserar frågan med den svenska regeringen. Den svenska regeringens intresse för den norska oljan måste främst vara att genom avtal få garanti för leveranser, även — ja, *särskilt* — om internationella kriser lägger hinder i vägen för annan olje- och energitillförsel.

Med stöd av ovanstående hemställs

att riksdagen hemställer att regeringen låter utreda möjligheterna att undanta norska medborgare och juridiska personer från de inskränkningar i rätten att äga mark, aktier m.m. som i Sverige gäller för utlänningar.

Stockholm den 27 januari 1981

HADAR CARS (fp)

KARL ERIK ERIKSSON (fp)